

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

18^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1910

Gemengde Berichten.

Nieuwe munt voor Ned. Indië.

Naar het *Utrechtsch Dagblad* verneemt, zijn aan 's rijks munt nieuwe Indische dubbeltjes geslagen, die in vorm en opschrift afwijken van de vroegere dubbeltjes voor de koloniën. In de eerste plaats heeft 't muntstukje een breederen rand gekregen, die doet denken aan onze nikkelen stuivers. Verder is het wapen veranderd in verband met de nieuwe bepalingen dienaangaande afgekondigd in het jongste Koninklijk besluit, terwijl ook het opschrift een wijziging heeft ondergaan. De nieuwe Indische munt draagt nu ten opschrift (in het midden) :

„Sa-per-sa-pouloh-roupyah”,

en in het rond :

„Sa-pára-sa-pouloh-roupyàh”.

Het bovenste is Maleisch, het onderste Javaansch. Dit opschrift achtte men meer in overeenstemming met de eischen der Arabische kalligraphie en spelling.

Het moet in de bedoeling liggen, ook de andere Indische munten, $\frac{1}{4}$ gulden en $\frac{1}{20}$ gulden, cent, $2\frac{1}{2}$ cent, enz. te veranderen in dien geest.

Onze eerste muntbiljetten.

In het licht der historie gezien, zijn de ingrijpende veranderingen in ons muntwezen, gevolg van het krachtig bewind van den minister VAN HAL, gebleken Nederland in groote mate ten zegen te zijn geweest. Destijds hadden zijne denkbeelden natuurlijk ook heftige bestrijding te verduren en vooral de anti-ministerieele bladen waren in die bestrijding, — naar den geest dier tijden — verre van gematigd. Het was voornamelijk de voorgenomen invoering van muntbiljetten, die het moest ontgelden. De *Kaleidoskoop*, een in den trant van *Asmodée* geredigeerd satiriek blaadje, dat te Deventer verscheen en thans uiterst zeldzaam is geworden, herinnerde in zijn nummer van 24 Januari 1846, naar aanleiding der voorgenomen uitgifte van muntbiljetten aan de volgende anekdote:

„Toen *Pruissen* zijne muntbiljetten uitgaf, kwam er te *Menz* eene spotprent uit, voorstellende een *Arend* die een hoop *dukaten* voor zich had liggen en er gretig van naar binnen slokte, terwijl van achteren er *muntbiljetten* voor den dag kwamen. Er stond onder te lezen:

Was ist es doch wohl ein elendes Thier,
Er frest Dukaten und scheisst Papier!“

„Zou men nu hetzelfde niet van onzen *Nederlandschen Leeuw* kunnen zeggen?“

AUG. S.

Honderd gulden in honderd stuks geld.

Om van honderd stuks Hollandse zilvere munten 100 gulden daar te stellen ter verkrijging daarvan te moeten bezigen alle de speciën, die in omloop zijn.

Oplossing :

20 stuks à 3 guld.	3 st. 1)	is	f 63.—.—
2	„	3	„	—	„	„	„	6.—.—
I	„	2	„	12	„	2)	„	2.12.—
I	„	2	„	10	„	„	„	2.10.—
I	„	2	„	—	„	„	„	2.—.—
I	„	—	„	31½	„	3)	„	1.11.8
I	„	—	„	30	„	„	„	1.10.—
I	„	—	„	28	„	„	„	1. 8.—
I	„	—	„	26	„	4)	„	1. 6.—
I	„	—	„	25	„	„	„	1. 5.—
10	„	I	„	—	„	„	„	10.—.—
I	„	—	„	13	„	5)	„	—13.—
I	„	—	„	12½	„	6)	„	—12.8
I	„	—	„	10	„	„	„	—10.—
I	„	—	„	8	„	„	„	— 8.—
I	„	—	„	6½	„	7)	„	— 6.8
6	„	—	„	6	„	„	„	1.16.—
I	„	—	„	5½	„	8)	„	— 5.8
I	„	—	„	5	„	„	„	— 5.—
I	„	—	„	2	„	„	„	— 2.—
38	„	—	„	I	„	„	„	1.18.—
8	„	I	duit	— 1.—
100 maakt							.	f 100.—.—

Naar een handschrift van het jaar 1844,
medegedeeld door :

Aug. S.

-
- 1) dukaton.
 - 2) zeeuwsche rijksdaalder.
 - 3) ¼ dukaton.
 - 4) ½ zeeuwsche rijksdaalder.
 - 5) ¼ zeeuwsche rijksdaalder.
 - 6) ¼ rijksdaalder.
 - 7) ⅓ zeeuwsche rijksdaalder of pietje.
 - 8) gereduceerde schelling.
-

FRIEDRICH Freiherr VON SCHRÖTTER. *Beschreibung der neuzeitlichen Münzen des Erzstifts und der Stadt Magdeburg 1400—1682*. Mit 36 Lichtdrucktafeln. Magdeburg 1909.

De geleerde schrijver, die in opdracht van den Maagdenburgschen magistraat zijn werk voltooide, verdeelde zijn arbeid in twee hoofdgroepen: 1°. Die Münzen des Erzstiftes Magdeburg. 2°. Die Münzen der Stadt Magdeburg.

De oudste in het werk voorkomende aartsbisschoppelijke munten zijn Hohlpfennige, Heller en Groschen. Van al deze stukken zijn het gewicht en de stempelverschillen nauwkeurig opgegeven. Het verschil in gewicht van exemplaren eener zelfde muntsoort is somtijds aanzienlijk, zoo vindt men Hohlpfennige van éézelfde type van 0.53 en van 0.25 gram.

In het tweede deel, de stadsmunten bevattende, zijn mede opgenomen de Belagerungsmünzen van 1550-'51 en 1629; bovendien worden daarin vele Denk- en Schaumünzen beschreven. Beknopte verklaringen van latijnsche omschriften komen herhaaldelijk in het werk voor. Zooveel mogelijk zijn de namen der muntplaatsen aangegeven.

Dit is mede het geval met de muntmeesters en stempelsnijders, van wie, zoo doenlijk, de door hen aangenomen muntteekens zijn beschreven en afgebeeld. Druk, letter en platen zijn uitstekend verzorgd. Over de geschiedenis der in het boek voorkomende munten wordt weinig medegedeeld. Dit kan eerst geschieden, zegt de heer VON SCHRÖTTER, als van bevoegde zijde ook de middeleeuwsche munten van Magdeburg het licht zullen hebben gezien. Dan zal het mogelijk zijn eene volledige geschiedenis van het Maagdenburgsche muntwezen te geven. Wij hopen

voor den schrijver, dat het thans ontbrekende gedeelte spoedig zal worden geschreven.

Met veel belangstelling namen wij kennis van Freiherr VON SCHRÖTTER's jongsten arbeid.

M. D. M.

Ueber Papiergeldsammeln.

Obwohl schon in den achtziger Jahren des vorigen Jahrhunderts der inzwischen verstorbene L. CLERICUS in Magdeburg als eifriger Papiergeldsammler in verschiedenen Zeitschriften in sehr anregenden Artikeln auf das Papiergeldsammeln aufmerksam machte und die alten noch wenig beachteten, in der Vergessenheit schlummernden Scheine als historisch auszerordentlich wichtige Denkmäler vergangener Zeiten mit Recht die Stiefkinder der Numismatik nannte, hat sich noch immer kein grözseres Interesse diesem Gebiete der Numismatik zugewandt. Es gibt nur wenige Sammler, denen es mit Ausdauer und Fleisz gelungen ist, grözere Sammlungen, wissenschaftlich geordnet, zusammenzubringen. Um diese Sammler nun in nähere Beziehungen mit einander zu führen und einen gegenseitigen Verkehr und Austausch unter einander zu ermöglichen, wäre es vielleicht wünschenswert, wenn sie sich zu einer Vereinigung zusammenschlössen, um gegenseitig ihre Interessen wahrnehmen zu können und auch in weiteren Kreisen Propaganda für das bis jetzt wenig erschlossene Gebiet zu machen. So manches Stück würde dann den Sammlungen zugeführt werden können und auch das Interesse der Händler mehr wie bisher dafür erweckt werden.

Wenn man das unter LAW zur Zeit LUDWIGS XV, in Frankreich emittierte Papiergeld, die Assignaten unter LUDWIG XVI, und ähnliche Scheine (Bons des communes)

z. Zt. der Revolution, der Invasion unter PICHEGRU in Holland, der verschiedenen Revolutionen Polens, das Belagerungsnotgeld Italiens und Ungarns z. Zt. von GARIBALDI und KOSSUTH, die Blockadebillets von Mainz, Colberg, Erfurt, ferner die italienischen und österreichischen Aushilfsgelder von 1848 und 1870, wie auch die alten amerikanischen Scheine unter englischer Herrschaft im 18. Jahrhundert und z. Zt. des 1864er Krieges usw., die vielen Scheine der verschiedenen Staaten und Banken Deutschlands bis zur Mitte der 70er Jahre vorigen Jahrhunderts und schliesslich die kleinen Aushilfsgelder (Vales) in den südamerikanischen Republiken, Spanien, Portugal usw. wie auch alles übrige hier unmöglich aufzuführende Papiergeld anderer Länder betrachtet, dann wird man verstehen, wie interessant und auch vom kulturhistorischen Standpunkt aus wichtig sich eine solche Sammlung gestalten kann.

Sollte daher diese Anregung bei den Papiergeldsammlern Anklang finden, wäre es mir lieb, Mitteilungen darüber zu empfangen, damit dann ein Austausch der gegenseitigen Ansichten stattfinden und so die vorgeschlagene Vereinigung erstrebt werden könnte. 1)

Hameln a. d. Weser.

GEORGE PFLÜMER.

1) Die Redaktion der „*Berliner Münzblätter*“ bietet gern — auf welche Weise es immer sei — die Hand zur Förderung der vorstehenden Anregung.

ERRATA.

In de muntordonnantie van 23 Juli 1434, naar de mededeeling van nu wijlen den heer FRED. CALAND, afgedrukt in ons *Tijdschrift*, jaargang IX, blz. 281 en volg., is eene drukfout ingeslopen. In den 16en regel van blz. 283 staat V, dat had — zooals mij uit vergelijking met het handschrift bleek — moeten zijn VI. De regels 18 en 19 zijn blijkbaar onvolledig doch komen met het handschrift overeen, wat vreemd is, daar in het register uitdrukkelijk is vermeld, dat de boeking tegen het origineel is gecollationeerd.

AUG. S.
